

למלמד לשון ונגינה נכריות. ואם יבוא לזמם—
יבוא עמו לענ. כי זקנה היא האם ונשוא לא
תוכל, התשושה, מענותיו ותביעותיו של הבן.
רק עם ימות התול, עם חמקה והמסמר,
שבים אלינו.

א. ש.

עבודה ואִשֶׁר.

זאת היא שאלה עתיקה, חמורה ומסובכת,
בפתרונה תלוי עתיד האנושיות כולה, וגאוני
המחשבה אשר קמו לבני אדם מתחכמים בה
זה דורי-דורות:

— עבודה מהי? אושר האדם או אסונו?
לעתים קרובות אמרו לנו: עבודה—זאת
היא קללת אלהים תרובצת עלינו. בני-אדם
שאִפִּים להיטיב ולשמר את תנאי חייהם,
ואולם במדה שהם משיבתיים ומרבים את
צרכיהם, במדה זו הולך העמל ועבודת הפרך
הלוך ורוב, והם הגוררים אחריהם את
העיפות הנפשית, את הירידה המוסרית, את
הרדיפה אחרי הבצע, את ההתנוגות ואת
המעשים המשחתיים. אטנם התיים הולכים
וטובים, אבל הם נעשים גם ככדים, מסובכים
עד בלי נשוא, וממלא הם נעשים גם רעים
משהיו. כי הטיוב הוא דוקא מקור הרע,
וכן אנו נהנקים יותר ויותר בחבלי המחיתנו
המשונות, וביחוד מביאה אותנו עד דכא
התאוה, המפצעת כרעל בקרב לב האדם
לחיות חיים יותר שלמים ועשירים מחיי אבותיו
שהיו לפניו. ואין איש מרגיש, כי תאוה זאת
אחד תלצים בראה מלבו, להתהלל בנו,
לשחו עינינו ולעשותנו לאותו חולה-דוח אומלל,
העומד במעסקי האוקינוס ולזנום את מימיו
המלוחים, ואין הוא שם אל לב, כי כאשר יוסיף

יהוה היה קן של חכמת דורות, טראי-
מקומות, דפי תלמוד, מימרות צדיקים, תלי
דרשות של ראשונים ואחרונים עם קוצי-יודין,
פסקי תורה ומאמרי חו"ל, היהדות נעשתה ככלל
בית-אוסף לנמושות, למפגרים, לזקנים ולבעלי
תשובה. יהודי, שהיה חושא כל ימיו בהיותו
בגבורות בהיות עולם, במשא-ובמתן, באכילה
ושתייה, כאשר עובוהו כחנותיו פרש מן התיים
ושב אל התורה והתפלה—כלומר, אל היהדות.
היהדות כבר נעשתה לסמל של אם זקנה,
המאספת לביתה את בניה, אשר בגרו בה
בנעוריהם ושבים אליה אחרי בלזתם רצוצי-
בנה. יהודים יוצרים, סופרים ומשוררים לגוים
שבים לעת זקנתם למצוא מנוחה נכונה תחת
כנפי היהדות ולצרוז בצרוז תייה את גשמתם.
את נתליהם העוממות מאשם הגדולה הם
מביאים אלינו בסוף ימיהם. הניגון של אל
מלא רחמים הוא המאָרש של היהדות. ספרו
של משה הם, פרק ראשון של תחיה, היא
גם-כן פרי הרהורי תשובה על קברה של אם
ליתם של פרחי בית-הקברות.

כן היה דשעבר וכן הוא בימינו. תינוקות
של בית-ירבן, גני-יכרים, חררים מתוקנים,
כריסטומאיות, מושבי-זקנים ומצבות קברים,
אשר יעניקו לנו משמינינו ומאהבינו—
הנה רכושנו. והעלומים? ותקופת ההלומות,
ההזיה והסער? ותקופת המפעלים, השירה,
הנגינה והריקודים? — אל תחפשו
בינינו כי תחפשו. לעלומים עכריים אין, הם
חולם מישראל. יצא דור אל-ראי מן היהדות
ולא שב, פרקי יוס-טוב של חיינו נקבעים
ונגשים בנבלות זרים, האהבה והאשה נקנות
בלשונות נכריות. החזן והכלה כי תרעפנה
שפחותיהם דברו אתבים— רא בלשון עמם
הרעפנה השפתים. צעירינו מדברים נבוהות
על תחית עם, כאשר הם סלמדים עם חדבור

לשהות כן יגדל צמאוננו וכן ישאר עד עולם בלי מוצא ותשועה, ארור ומודה.

אלה שחשבו כן, באו לפנינו עם עצתם: בן-אדם, שוב אחורנית! הבה ונסית בנו את שאיפותינו, נשתוק את הרצון להתעלות ונעקור מן השורש את התאוה המגונה של רבוי-צרכים. אדרבה, מטרתנו היום לרדת ולא לעלות, לשוב ולצאת בעקבות דורות עברו, להיות לשבעיים, עד שנגיע שנית בזמן מן הזמנים, לא מתוך הכרת רק מתוך הכרה ברורה, אל מדרגת האדם הראשון, עם יריו הרפיוות, המצפות מתוך אפס-צרכים ומעשה לפרי הנמל, הנושר מאיליו מן צמרת האילן המצלה על הראש. התנתקת התאוות והשאיפות— זאת היא המטרה העיקרית. עלינו להשאיר בנו רק תאוה אחת— לא להתאוות. אז נפרד מן העמל וגם מן הרעות הכיזכות בו. צרכינו ימעטו, גם עמלנו יפתח, ימעט העמל, יאפס גם הרע מן העולם.

יחידו סגולה התגלו אל מהלך-מחשבות זה וגם התאמצו לסדר חייהם על פי טערכי לבם. את הנאולה לא הביאו אתם רצונם הטוב לא הועיל מאומה, אל האושר לא באו ועל חיי וולתם מעטה היתה השפעתם. ממש ההפך. פרי עיקרים אלה עוד הרבה את הרעה בעולם. כי בחשבכם, שהיסוד בעמל-האדם רעוע הוא, מן ההכרת היה, שישארו מוקפים מחיצותיהם הצרות ומכלל בעלי-הווה לא יצאו. הרבים, התבל ומלואה הביאו רק בחשבון את דברו התוויה הזאת, והאנשים המו את דרכם על פיה. אם העבודה היא אסון-האדם ואם השחרור סככלי העבודה הוא הוא האושר המקוה, הבה אפוא ונמלט מפניה בכל הדרכים. נהיה אמנם כצבי זה שאינו בקניץ לעולם. כל אחר ימרא את תפקירו לפי יכל-זו וכנתתיו. מי שיש בידו יהיה מאושר

ומי שמין בידו ישאר אומלל. על המויה הושר, אין להרבות אמרו-שוא. משנת סכנה שוררת רק חוקה אחת— למצוא סגול והתוצאות הנובעות מתוך מהלך-מחשבות יה הן כרוות למדי: מתי-מספר מאושרים על חשבונם של רבבות אומללים; זאת המליב „מאושר“ ו„אומלל“ נשיו כנרדפות למלים „כשלי“ ו„עמל“.

אולם יחד עם המושג עבודה-אסון הלך והתחקה בהכרת האדם מוצג שני: עבודה-אושר. כח העבודה וההתאמצות אשר בנו הוא מתנת אלהים, ית'וננו על הכל. איננו רוצים להיות כעבו זה ואיננו מקנאים בו. עבודה—זהו הכח הפורה, הניצוץ הקרוש הצפון בחיינו. זאת היא אמת החיים, או הדרך המוליכה אל האמת הזאת. הכחות הפרודוקטיביים של האנושיות—זאת היא שאיפת האדם לרצות וליצור! זהו גיל החיים ואושר האדם; עבודה— היא היא אלהי האדם וכשם שהקריאה הניהבת לתופש ולררו עברה דוקא בפעם הראשונה על שפתיו הצורכות של העבד המעוה, למען הראות לעיני כל, כי כשל כח האדם לעמם את זיק החירות גם בלב המשועבד לעבדות ולכדיון, כך גם נולד המושג עבודה-אושר דוקא בלב האיש אשר העמל עשהו לאומלל, למען היות לסמל ולמראה דרך לאנושיות התועה. בחשבת מכרות-הפהם ובבית האכר המט והשפל התרקמה מחשבה זאת. היא נעשתה לרגש אנושי עמוק, רגש, העולה בעמקותו וביפיו על שאר רגשות אנוש. לא בעבודה עצמה מקור הרעה, רק כנתאי העבודה. העמל כשהוא לעצמו הוא אמנם נקודת-המרכז של אושר האדם.

עבודה אושר.

ואם רק הגיע האדם אל מושג זה

גם לאנושיות התועה והשושפת דסירצח אר
העבודה ואשר? את העבודה וקדושתה.

Es hält die Nacht den Sturm
im Schoss,
und morgen geht die Arbeit los.
Mahle, Mühle, mahle.

ש. במהרה

הננה עצמית.

לילה לילה, כתרם שינה, אני פותח
יומני וקורא מה שרשמתי בו תמול ושלושום,
ומכנים אל תוכו את רשימותי החדשות. וזה
לוי ששה חרשים, שכל רשימה ורשימה
פותחת במלה אחת: פוגרום. לבוב ויליס-
בטגיר, פרוסקורוב, מירספול, לובקין וכו'
וכו', ושוב יליסבטגרד ושוב פרוסקורוב. יש
ערים, שהמעשים נשנו שם פעמיים, ויש —
שגם שלש וארבע. הכל לפי מצב הדברים,
חידוף משטר — פוגרום בא עמו. וממשלה
הולכת וממשלה באה, ויום-יום נוספות ערים
חדשות, עד כי נלאיתי לפרש בשמותיהן.
גליציה, פולניה וכל ארץ אוקראינה. אתמול
נעשה הדבר לשם ריבולוציה לאומית, היום —
לשם ריבולוציה סוציאליית ומחר — לשם מה
ולשם מי ישפך דמנו מחר?

למי ולמה אני כותב יומוני? לזכרון
לדורות? לבני ולנכדי? לשם קיבוץ הומר
בשביל ההיסטוריון העתיד לבא? מה איכפת
לי אם הדור הבא לא ידע, כי דמנו נשפך
כמים ערב ונוקר ונאישון לילה? שמא מוטב
כי לא ידע, ואם ידע, הלא יקום מחר גואל
דמי ועשה נקמתי. ובא אהריו גואל תדש,

ויקבלהו כתורת חייו, הנה גם הדרך אל
האושר שרועה לפניו. כי תנאים ומכיבה הם
רק חומר מת, אמש היו ומהר ישאם הרוח.
את התנאים לא ברא אלהים, רק האנשים.
הם שהמציאו להם את כבלי סביבתם. כי
עירומים, בני-חורין וקדושים ברא אלהים את
האדם, וכידוהם מסר את הרשות ואת
היכולת לסדר את ארצות חייכם. — אך מה
פותחת הערבוביה הגרולה, מעטים האנשים,
אשר קבלו את המושג עבודה-אושר בכל
דרכותו. גם תנועות-שהרוד כבירות לא
ראו פני האמת הזאת. הם הטיפו בשם שנאת
האחרים ולא שמו אל לב, כי השנאה היא
מתנגדת ומחרסת את האושר. הם החליפו
את תנאי העבודה בעבודה עצמה. ובשעה
שהם יוצאים למלחמה נגד התנאים, הם שמים
את כל משגבם בתוקייה-ברזל של התנאים.
הם, שבאו לשחרר את האחרים, לא השתחררו
עוד מן המושג עבודה-אסון, ולכן באו
לשנות את הנושאים ולא את הנשוא. הם
לא ידעו, כי הגם שדרך המוליכה אל
האושר אינה מוגה בשושנים, בכל זאת
עקובה מדם נקיים איננה ואיננה יכולה
להיות. האושר לא יתבטא בזה, שהוא מרבה
את מספר המאושרים למראית עין. האשר מותלם
הוא, מוכרח להיות מוחלט, מקיף את הכל ואם
לא, אכדה וכות קיומו. הם לא ידעו עוד דבר.
העמלים, גם בתנאיהם הרעים, סוף-סוף הם
המאושרים, כי בדם עיקר האושר —
העבודה. לו ידעו זאת לא היו עושים
מעשירם העים. אנשים מאושרים הם
אנשים טובים, כי כנפש המאשר שבן
אלוה.

ומי יודע, אולי זאת היא תעודתנו אנו?
וכשם שאנו מתמתדים להיות חיי לאום בלי
שנאת עמים, אולי בשוכנו לארץ אבות, נראה